

ห้องสมุดสีเขียว และการพัฒนาที่ยั่งยืน

ดร.อารีย์ รัชฎกิจจานุกิจ

ประธานคณะกรรมการบริหาร

ชมรมห้องสมุดสีเขียว

ในการประชุมสมัชชาสหประชาชาติ สมัยสามัญ ครั้งที่ 70 เมื่อวันที่ 25 กันยายน 2558 ณ สำนักงานใหญ่สหประชาชาติ ประเทศไทยและประเทศสมาชิกสหประชาชาติรวม 193 ประเทศ ร่วมลงนามรับรองวาระการพัฒนาที่ยั่งยืน ค.ศ. 2030 (2030 Agenda for Sustainable Development) ซึ่งเป็นกรอบการพัฒนาของโลกเพื่อร่วมกันบรรลุการพัฒนาทางสังคม เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน โดยไม่ทิ้งใครไว้ข้างหลัง ภายในปี ค.ศ. 2030 โดยกำหนดให้มีเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals: SDGs) เป็นแนวทางให้แต่ละประเทศดำเนินการร่วมกัน ซึ่งมีทั้งหมด 17 เป้าหมาย ภายใต้แต่ละเป้าหมายจะประกอบไปด้วยเป้าหมายย่อยๆ ที่เรียกว่า เป้าประสงค์ (Targets) ซึ่งมีจำนวนทั้งหมด 169 เป้าประสงค์ โดยมีการกำหนดตัวชี้วัด (Indicators) เพื่อติดตามความก้าวหน้าของเป้าประสงค์ดังกล่าว ทั้งนี้ องค์การสหประชาชาติได้แบ่งทั้ง 17 เป้าหมาย เป็น 5 มิติ ได้แก่ มิติสังคม (People) มิติเศรษฐกิจ (Prosperity) มิติสิ่งแวดล้อม (Planet) มิติสันติภาพและสถาบัน (Peace) และมิติหุ้นส่วนการพัฒนา (Partnership) ดังนี้

- มิติด้านสังคม (People): ครอบคลุมเป้าหมายที่ 1 ถึง เป้าหมายที่ 5
- มิติด้านเศรษฐกิจ (Prosperity): ครอบคลุมเป้าหมายที่ 7 ถึง เป้าหมายที่ 11
- มิติด้านสิ่งแวดล้อม (Planet): ครอบคลุมเป้าหมายที่ 6 เป้าหมายที่ 12 ถึง เป้าหมายที่ 15
- มิติด้านสันติภาพและสถาบัน (Peace): ครอบคลุมเป้าหมายที่ 16
- มิติด้านหุ้นส่วนการพัฒนา (Partnership): ครอบคลุมเป้าหมายที่ 17

เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน 17 เป้าหมาย ประกอบด้วย

- เป้าหมายที่ 1 : ขจัดความยากจนทุกรูปแบบในทุกพื้นที่
- เป้าหมายที่ 2 : ยุติความหิวโหย บรรลุความมั่นคงทางอาหารและยกระดับโภชนาการและส่งเสริมเกษตรกรรมที่ยั่งยืน
- เป้าหมายที่ 3 : สร้างหลักประกันว่าคนมีชีวิตที่มีสุขภาพดีและส่งเสริมความเป็นอยู่ที่ดีสำหรับทุกคนในทุกวัย

- เป้าหมายที่ 4 : สร้างหลักประกันว่าทุกคนมีการศึกษาที่มีคุณภาพอย่างครอบคลุมและเท่าเทียม และสนับสนุนโอกาสในการเรียนรู้ตลอดชีวิต
- เป้าหมายที่ 5 : บรรลุความเท่าเทียมระหว่างเพศ และเสริมอำนาจให้แก่สตรีและเด็กหญิง
- เป้าหมายที่ 6 : สร้างหลักประกันว่าจะมีการจัดให้มีน้ำและสุขอนามัยสำหรับทุกคนและมีการบริหารจัดการที่ยั่งยืน
- เป้าหมายที่ 7 : สร้างหลักประกันให้ทุกคนสามารถเข้าถึงพลังงานสมัยใหม่ที่ยั่งยืนในราคาที่ย่อมเยา
- เป้าหมายที่ 8 : ส่งเสริมการเติบโตทางเศรษฐกิจที่ต่อเนื่อง ครอบคลุม และยั่งยืน การจ้างงานเต็มที่ มีผลิตภาพ และการมีงานที่เหมาะสมสำหรับทุกคน
- เป้าหมายที่ 9 : สร้างโครงสร้างพื้นฐานที่มีความทนทาน ส่งเสริมการพัฒนาอุตสาหกรรมที่ครอบคลุมและยั่งยืน และส่งเสริมนวัตกรรม
- เป้าหมายที่ 10 : ลดความไม่เสมอภาคภายในประเทศและระหว่างประเทศ
- เป้าหมายที่ 11 : ทำให้เมืองและการตั้งถิ่นฐานของมนุษย์มีความครอบคลุม ปลอดภัย มีภูมิทัศน์ต้านทานและยั่งยืน
- เป้าหมายที่ 12 : สร้างหลักประกันให้มีรูปแบบการผลิตและการบริโภคที่ยั่งยืน
- เป้าหมายที่ 13 : ปฏิบัติการอย่างเร่งด่วนเพื่อต่อสู้การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและผลกระทบที่เกิดขึ้น
- เป้าหมายที่ 14 : อนุรักษ์และใช้ประโยชน์จากมหาสมุทร ทะเล และทรัพยากรทางทะเลอย่างยั่งยืนเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน
- เป้าหมายที่ 15 : ปกป้อง ฟื้นฟู และสนับสนุนการใช้ระบบนิเวศบนบกอย่างยั่งยืน จัดการป่าไม้อย่างยั่งยืนต่อสู่การกลายสภาพเป็นทะเลทราย หยุดการเสื่อมโทรมของที่ดินและพื้นสภาพดิน และหยุดยั้งการสูญเสียดังกล่าวหลายทางชีวภาพ
- เป้าหมายที่ 16 : ส่งเสริมสังคมที่สงบสุขและครอบคลุมเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ให้ทุกคนเข้าถึงความยุติธรรม และสร้างสถาบันที่มีประสิทธิภาพ รับผิดชอบ และครอบคลุมในทุกระดับ
- เป้าหมายที่ 17 : เสริมความเข้มแข็งให้แก่กลไกการดำเนินงานและฟื้นฟูหุ้นส่วนความร่วมมือระดับโลกเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน

SUSTAINABLE DEVELOPMENT GOALS

ที่มา: SDG Move <https://www.sdgmovement.com/>

บทบาทห้องสมุด กับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน

ห้องสมุดเป็นหน่วยงานที่มีบทบาทสำคัญในการสนับสนุนการดำเนินงานเพื่อให้บรรลุเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน เนื่องจากห้องสมุดเป็นหน่วยบริการความรู้ที่ทำหน้าที่ทั้งคัดสรร จัดเก็บ และให้บริการความรู้ในองค์กรต่างๆทั่วประเทศ นอกจากการทำหน้าที่บริการความรู้ภายในองค์กรแล้ว ยังทำหน้าที่เผยแพร่และกระจายความรู้สู่ชุมชนและสังคมอีกด้วย

บทบาทของห้องสมุดในการสนับสนุนเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน มลิวัลย์ ประดิษฐ์ธีระ (2563) ได้สรุปไว้ ดังนี้

- ส่งเสริมและพัฒนาทักษะสารสนเทศ
- ลดความเหลื่อมล้ำในการเข้าถึงสารสนเทศ
- สื่อสารและเผยแพร่องค์ความรู้ขององค์กร/สถาบัน
- ดำรงบทบาทของการเป็นศูนย์กลางแห่งการเรียนรู้ วิจัยของชุมชนและสังคม

- สร้างพันธมิตรและเครือข่ายความร่วมมือในระดับนานาชาติในการพัฒนาศักยภาพในการเข้าถึงและแบ่งปันสารสนเทศและความรู้
- สงวน อนุรักษ์ และส่งเสริมการเข้าถึงวัฒนธรรมและมรดกโลก
- สร้างเครือข่ายความร่วมมือในการใช้บริการภาครัฐ

บทบาทห้องสมุดสีเขียว การเติมเต็มเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนในมิติด้านสิ่งแวดล้อม

ห้องสมุดเป็นพื้นที่เรียนรู้และเป็นแหล่งเรียนรู้ที่มีบทบาทสำคัญต่อการพัฒนาความรู้ของคนในชุมชน และสร้างสรรค์ปัญญาให้กับสังคม การอนุรักษ์พลังงานและสิ่งแวดล้อมเป็นเรื่องที่มีความสำคัญและมีความจำเป็นเร่งด่วนในสถานการณ์ที่ปัญหาด้านพลังงานและสิ่งแวดล้อมกำลังทวีความรุนแรงและส่งผลกระทบต่อวงกว้าง การพัฒนาห้องสมุดให้เป็นต้นแบบของสังคมในเรื่องการอนุรักษ์พลังงานและสิ่งแวดล้อมจึงเป็นเรื่องที่มีความสำคัญ เครือข่ายห้องสมุดสีเขียว และชมรมห้องสมุดสีเขียว ภายใต้สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทยฯ ได้กำหนดมาตรฐานห้องสมุดสีเขียวและประกาศใช้เป็นมาตรฐานระดับประเทศ พร้อมกับกำหนดเกณฑ์การพัฒนาห้องสมุดสีเขียว เพื่อเป็นแนวทางให้ห้องสมุดสามารถบริหารจัดการพลังงานและสิ่งแวดล้อมเชิงระบบได้อย่างมีประสิทธิภาพ สามารถให้บริการที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมอย่างเป็นรูปธรรม โดยมาตรฐานห้องสมุดสีเขียวประกอบด้วยเกณฑ์การพัฒนา รวม 8 หมวด ดังนี้

หมวดที่ 1 : ทั่วไป - นโยบาย วิสัยทัศน์ พันธกิจ

หมวดที่ 2 : โครงสร้างพื้นฐานทางด้านกายภาพและเทคโนโลยีที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม,

หมวดที่ 3 : การจัดการทรัพยากรและพลังงาน

หมวดที่ 4 : การจัดการของเสียและมลพิษ

หมวดที่ 5 : การบริหารจัดการและการให้บริการห้องสมุดเพื่อส่งเสริมการอนุรักษ์พลังงานและสิ่งแวดล้อม

หมวดที่ 6 : บทบาทของบุคลากรห้องสมุดและผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง

หมวดที่ 7 : เครือข่ายและความร่วมมือระหว่างห้องสมุด

หมวดที่ 8 : การประเมินคุณภาพห้องสมุดสีเขียว

การกำหนดมาตรฐานและเกณฑ์การพัฒนาห้องสมุดสีเขียวของประเทศไทย มีความเป็นสากลและสอดคล้องกับแนวทางการพัฒนาห้องสมุดสีเขียวของ The International Federation of Library Associations and Institutions (IFLA) ที่กล่าวว่า ห้องสมุดทุกประเภทสามารถมีบทบาทสำคัญต่อการพัฒนาที่ยั่งยืน เพื่อร่วมกัน

ปกป้องสิ่งแวดล้อม ต่อสู้กับภาวะอันตรายจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและภัยคุกคามอื่นๆ รวมถึงความไม่เท่าเทียมกันทางสังคม โดย IFLA ได้ให้คำนิยามเรื่องห้องสมุดสีเขียวไว้ ดังนี้ (<https://www.ifla.org/ifla-green-library-definition/>)

ห้องสมุดสีเขียวและห้องสมุดที่ยั่งยืนหมายถึง ห้องสมุดที่คำนึงถึงความยั่งยืนทางสิ่งแวดล้อม เศรษฐกิจ และสังคม ห้องสมุดสีเขียวและห้องสมุดที่ยั่งยืนอาจมีขนาดใดก็ได้ แต่ควรมีวาระเรื่องความยั่งยืนที่ชัดเจน ซึ่งรวมถึงด้านต่างๆต่อไปนี้:

- อาคารและอุปกรณ์ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม: การปล่อยมลพิษ หรือคาร์บอนฟุตพริ้นท์ของอาคารและอุปกรณ์มีการลดลงอย่างต่อเนื่อง
- หลักการดำเนินงานสีเขียว: กิจกรรมและกระบวนการปฏิบัติงานสร้างความยั่งยืนต่อสิ่งแวดล้อม
- เศรษฐกิจที่ยั่งยืน: การบริโภคอย่างเหมาะสม แนวทางปฏิบัติของเศรษฐกิจหมุนเวียน และเศรษฐกิจแบบแบ่งปัน มีความก้าวหน้าและทำให้ชุมชนสามารถเข้าถึงได้
- บริการห้องสมุดที่ยั่งยืน: ผู้ใช้เข้าถึงทรัพยากรสารสนเทศที่ทันสมัยด้านสิ่งแวดล้อมศึกษาและเรื่องที่เกี่ยวข้องได้สะดวก สามารถใช้พื้นที่ อุปกรณ์ และทรัพยากรสารสนเทศร่วมกันได้อย่างมีประสิทธิภาพ ห้องสมุดมีคาร์บอนแฮนด์พริ้นท์ในเชิงบวก
- ความยั่งยืนทางสังคม: การศึกษาที่ดี การรู้สารสนเทศ การมีส่วนร่วมของชุมชน ความหลากหลายทางวัฒนธรรม ความครอบคลุมทางสังคม และการมีส่วนร่วมโดยรวม ห้องสมุดทำงานอย่างแข็งขันเพื่อลดความเหลื่อมล้ำ
- การจัดการสิ่งแวดล้อม: มีการกำหนดเป้าหมายด้านสิ่งแวดล้อมด้วยหลักการ SMART (เจาะจง วัดผลได้ บรรลุผลได้ สอดคล้องกับความเป็นจริง และอยู่ในกรอบเวลา) และห้องสมุดทำงานเพื่อลดผลกระทบทางลบต่อสิ่งแวดล้อม มีนโยบายด้านสิ่งแวดล้อมของห้องสมุด ที่ถูกนำไปปฏิบัติ และสื่อสารผลงานด้านสิ่งแวดล้อมไปยังผู้เกี่ยวข้องในวงกว้าง
- ความมุ่งมั่นต่อเป้าหมายและโครงการด้านสิ่งแวดล้อมทั่วไป: มีความมุ่งมั่นตามแนวทางเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนของสหประชาชาติ ความตกลงปารีสซึ่งเป็นความตกลงตามกรอบอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและใบรับรองการปฏิบัติตามกฎระเบียบด้านสิ่งแวดล้อมและโครงการต่างๆที่เกี่ยวข้อง

ห้องสมุดจึงมีบทบาทสำคัญด้านสิ่งแวดล้อม ตามนิยามของ IFLA และตามแนวทางการพัฒนาห้องสมุดสีเขียว ที่กำหนดไว้โดยสมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทยฯ หากพิจารณาตามเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนในมิติด้านสิ่งแวดล้อม ซึ่งครอบคลุมเป้าหมายที่ 6 และเป้าหมายที่ 12 - 15 ห้องสมุดสีเขียวสามารถดำเนินการสนับสนุนการบรรลุเป้าหมายด้านสิ่งแวดล้อม ดังต่อไปนี้

- **เป้าหมายที่ 6 :** สร้างหลักประกันว่าจะมีการจัดให้มีน้ำและสุขอนามัยสำหรับทุกคนและมีการบริหารจัดการที่ยั่งยืน

ห้องสมุดสีเขียว มีการบริหารจัดการพื้นที่การให้บริการที่ถูกสุขอนามัย สะอาด ปลอดภัย มีน้ำดื่มสะอาดเพื่อการให้บริการ มีการบำบัดน้ำเสียในอาคารและลดมลพิษทางน้ำ อนุรักษ์ให้ประหยัดการใช้น้ำและเพิ่มประสิทธิภาพการใช้น้ำผ่านกิจกรรมหลากหลายรูปแบบ และให้บริการความรู้เรื่องสุขอนามัยและการจัดการน้ำ

- **เป้าหมายที่ 12 :** สร้างหลักประกันให้มีรูปแบบการผลิตและการบริโภคที่ยั่งยืน

ห้องสมุดสีเขียวมีการบริหารจัดการเพื่อลดใช้ทรัพยากร ตามหลัก Reduce Reuse Recycle และ Upcycling มีการนำวัสดุเหลือใช้กลับมาใช้ประโยชน์ผ่านกิจกรรม Green DIY เพื่อลดปริมาณขยะ อนุรักษ์การลดของเสียที่เป็นอาหาร (food waste) และดำเนินการจัดซื้อ/จัดจ้างที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ให้บริการความรู้เรื่องการผลิตและการบริโภคที่ยั่งยืน

- **เป้าหมายที่ 13 :** ปฏิบัติการอย่างเร่งด่วนเพื่อต่อสู้การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและผลกระทบที่เกิดขึ้น

ห้องสมุดสีเขียวพัฒนาการให้บริการแบบคาร์บอนต่ำ ให้ความรู้และสร้างความตระหนักรู้เพื่อลดความเสี่ยงจากภัยพิบัติ ให้บริการความรู้เรื่องการจัดการทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน จัดกิจกรรมรณรงค์ลดโลกร้อน เพื่อรักษาระดับอุณหภูมิเฉลี่ยของโลกให้ไม่เพิ่มขึ้นเกิน 2 องศาเซลเซียส

- **เป้าหมายที่ 14 :** อนุรักษ์และใช้ประโยชน์จากมหาสมุทร ทะเล และทรัพยากรทางทะเลอย่างยั่งยืน

ห้องสมุดสีเขียวร่วมรณรงค์การลดมลพิษทางทะเล และให้บริการความรู้ด้านการวิจัยทางทะเล การอนุรักษ์ทรัพยากรประมง การฟื้นฟูทรัพยากรสัตว์น้ำ จัดกิจกรรมสนับสนุนการฟื้นฟูระบบนิเวศทางทะเลและชายฝั่ง รวมทั้งการให้บริการข้อมูลกฎหมายที่เกี่ยวกับทะเล

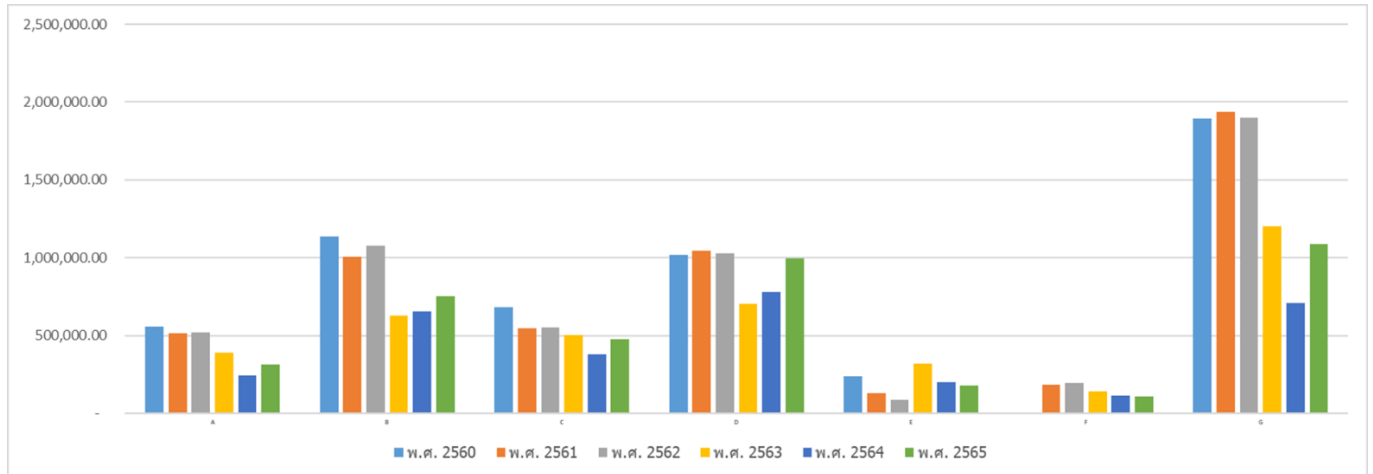
- **เป้าหมายที่ 15 :** ปกป้อง ป่า และ สนับสนุนการใช้ระบบนิเวศบนบกอย่างยั่งยืน จัดการป่าไม้อย่างยั่งยืนต่อสู้การกลายสภาพเป็นทะเลทราย หยุดการเสื่อมโทรมของที่ดินและพื้นสภาพดิน และหยุดยั้งการสูญเสียความหลากหลายทางชีวภาพ

ห้องสมุดสีเขียวจัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้เรื่องระบบนิเวศบนบก ป่าไม้ รวมทั้งการรวบรวมและให้บริการข้อมูลด้านความหลากหลายทางชีวภาพ ร่วมรณรงค์เพื่อลดความเสื่อมโทรมของดินที่อยู่ตามธรรมชาติของสัตว์ป่า ยุติการค้าและขนย้ายพันธุ์พืชและสัตว์คุ้มครองอย่างผิดกฎหมาย

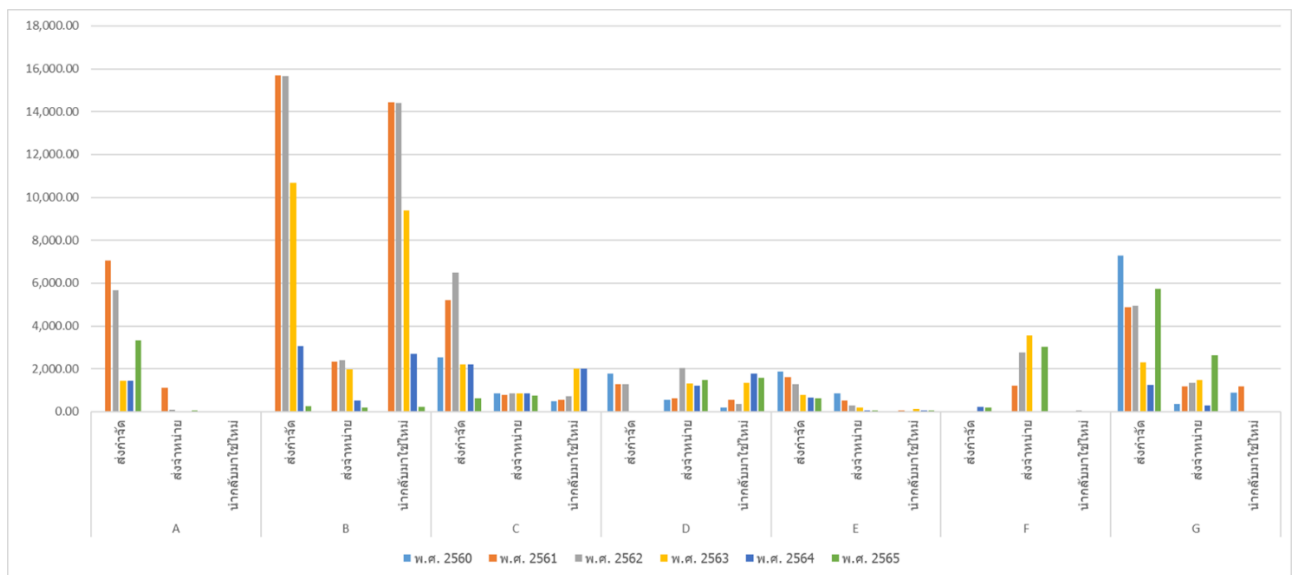
ห้องสมุดสีเขียวมีส่วนสนับสนุนการพัฒนา 5 เป้าหมายในมิติด้านสิ่งแวดล้อม ทั้งยังดำเนินงานสอดคล้องกับ**เป้าหมายที่ 7 :** การสร้างหลักประกันให้ทุกคนสามารถเข้าถึงพลังงานสมัยใหม่ที่ยั่งยืนในราคาที่เอื้ออำนวย โดยห้องสมุดสีเขียวเป็นแหล่งเรียนรู้เรื่องการประหยัดพลังงานและการใช้พลังงานทดแทนจากแสงอาทิตย์ ให้บริการความรู้และเผยแพร่ผลการวิจัยด้านพลังงานและเทคโนโลยีพลังงานสะอาด มีการจัดกิจกรรมรณรงค์การประหยัดพลังงาน เป็นหน่วยงานต้นแบบของการบริหารจัดการเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการใช้พลังงานขององค์กร นอกจากนี้ ยังสนับสนุนการดำเนินงานตาม**เป้าหมายที่ 17 :** การเสริมความเข้มแข็งให้แก่กลไกการดำเนินงานและฟื้นฟูหุ้นส่วนความร่วมมือเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ห้องสมุดสีเขียวมีการพัฒนาเครือข่ายความร่วมมือ แบ่งปันความคิดและร่วมกันพัฒนาความรู้เพื่อขับเคลื่อนงานห้องสมุดที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม เพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน

ผลการดำเนินงานของห้องสมุดสีเขียว นอกจากกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้เรื่องพลังงานและสิ่งแวดล้อม ที่สร้างความตระหนักรู้ให้กับบุคลากรห้องสมุด ผู้รับบริการ และผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ก่อให้เกิดความร่วมมือ ร่วมใจในการรักษาสิ่งแวดล้อม และร่วมกันขยายผลไปยังครอบครัวและชุมชน ได้ส่งผลให้เกิดการลดปริมาณการปล่อยก๊าซเรือนกระจก ซึ่งเป็นผลมาจากการบริหารจัดการเพื่อลดใช้ทรัพยากร ลดปริมาณขยะ และมลพิษ เพิ่มประสิทธิภาพการใช้พลังงาน ดังตัวอย่างภาพแสดงข้อมูลปริมาณการใช้พลังงานไฟฟ้า ปริมาณขยะ ปริมาณการปล่อยก๊าซเรือนกระจกที่ลดลง ของห้องสมุดจำนวน 7 แห่ง ซึ่งนำมาแสดงเป็นข้อมูลตัวอย่าง ดังนี้

ภาพแสดงปริมาณการใช้พลังงานไฟฟ้า ของห้องสมุดตัวอย่าง 7 แห่ง ระหว่างปี 2560-2565

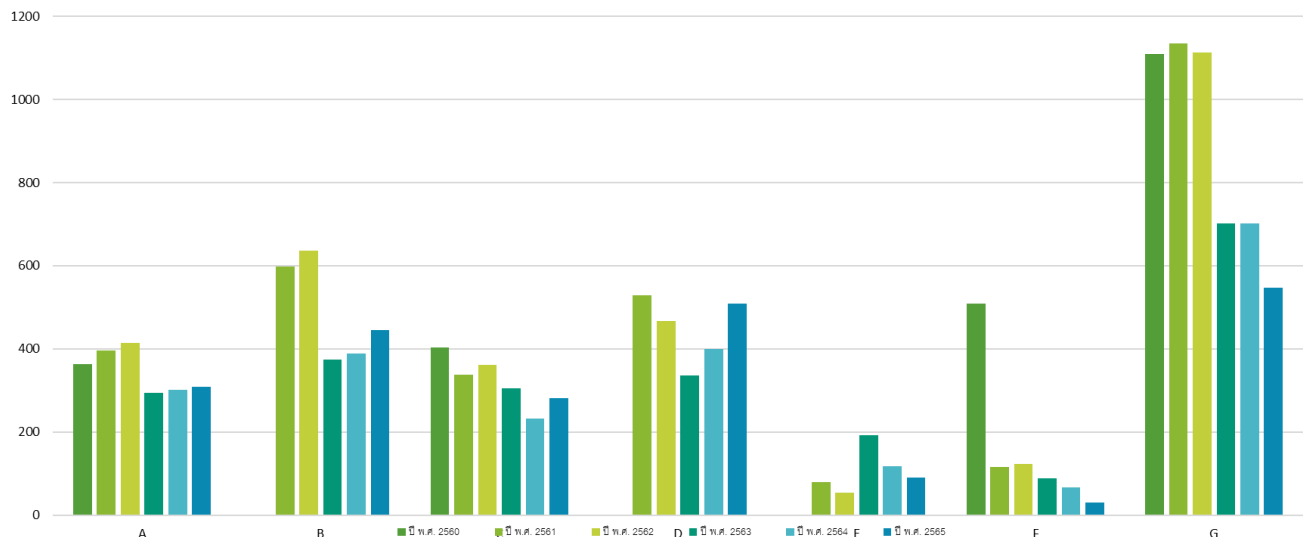

ภาพแสดงปริมาณขยะ (ขยะส่งกำจัด ขยะส่งจำหน่าย นำกลับมาใช้ใหม่) ของห้องสมุดตัวอย่าง 7 แห่ง ระหว่างปี 2560-2565

ภาพแสดงปริมาณการปล่อยก๊าซเรือนกระจก ของห้องสมุดตัวอย่าง 7 แห่ง ระหว่างปี 2560-2565

ที่มา: ตารางข้อมูลตามตัวชี้วัดการพัฒนาห้องสมุดสีเขียว ข้อมูลตัวอย่างของห้องสมุดสีเขียวจำนวน 7 แห่ง (แสดงรายชื่อโดยเรียงลำดับตามตัวอักษร ไม่สัมพันธ์กับลำดับที่แสดงในภาพ)

- งานห้องสมุด สำนักงานวิทยาเขตศรีราชา ม.เกษตรศาสตร์ วิทยาเขตศรีราชา
<https://lib.src.ku.ac.th/webnewlib/pagenew/greenlib.php>
- ศูนย์บรรณสารและสื่อการศึกษา มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี <https://library.sut.ac.th/greenlibrary/>
- ศูนย์บรรณสารและสื่อการศึกษา มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์ <https://library.wu.ac.th/green/>
- สำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม <https://library.psr.ac.th/GreenLib/>
- สำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี <https://localphetchaburi.net/green/>
- สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ <https://www.lib.cmru.ac.th/greenlibrary/>
- หอสมุดและคลังความรู้มหาวิทยาลัยมหิดล <https://www.li.mahidol.ac.th/greenlibrary/>

ประมวลผลข้อมูลโดย ธนาภรณ์ นิยมแพ

ห้องสมุดที่ผ่านการตรวจประเมินตามมาตรฐานห้องสมุดสีเขียว

ในปัจจุบัน มีห้องสมุดที่ผ่านการตรวจประเมินตามมาตรฐานห้องสมุดสีเขียว พ.ศ. 2558 โดยใช้เกณฑ์การพัฒนาห้องสมุดสีเขียว ข้อกำหนด แนวทางเชิงปฏิบัติ และวิธีการตรวจประเมิน พ.ศ. 2559 และได้รับการรับรองโดยสมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทยฯ จำนวนรวม 42 แห่ง ดังนี้

ตรวจประเมินปี 2559

1. สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
2. สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยขอนแก่น
3. สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยแม่โจ้ (ตรวจประเมินต่ออายุปี 2564)
4. สำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี (ตรวจประเมินต่ออายุปี 2564)
5. ศูนย์สารสนเทศ (หอสมุด) ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร
6. ศูนย์บรรณสารสนเทศ มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ
7. ศูนย์บรรณสารและสื่อการศึกษา มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์
8. หอสมุดป๊วย อิงภากรณ์หอสมุดแห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ศูนย์รังสิต
9. หอสมุดและคลังความรู้มหาวิทยาลัยมหิดล (ตรวจประเมินต่ออายุปี 2564)
10. ศูนย์สารสนเทศสิ่งแวดล้อม กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม
11. โรงเรียนสา

ตรวจประเมินปี 2560

1. สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยรังสิต
2. สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยนเรศวร (ตรวจประเมินต่ออายุปี 2565)
3. สำนักหอสมุด กำแพงแสน มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตกำแพงแสน
4. สำนักหอสมุดกลาง สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง
5. หอสมุดปรีดี พนมยงค์ หอสมุดแห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
6. งานห้องสมุด กองบริการกลาง สำนักงานวิทยาเขต มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์วิทยาเขตศรีราชา (ตรวจประเมินต่ออายุปี 2565)

7. งานห้องสมุด กองบริการกลาง สำนักงานวิทยาเขต มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดสกลนคร

ตรวจประเมินปี 2561

1. สำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม
2. สำนักวิทยบริการ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี (ตรวจประเมินต่ออายุปี 2565)
3. สำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยสวนดุสิต
4. สำนักวิทยบริการ มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์
5. สำนักทรัพยากรการเรียนรู้คุณหญิงหลง อรรถกระวีสุนทร มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
6. สำนักหอสมุดและศูนย์สารสนเทศวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี กรมวิทยาศาสตร์บริการ
7. ศูนย์บรรณสารและสื่อการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา
8. ศูนย์บรรณสารและสื่อการศึกษา มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง
9. หอสมุดเฉลิมพระเกียรติกาญจนาภิเษก โรงเรียนศรีสะเกษวิทยาลัย
10. ห้องสมุดบุญชู ตรีทอง หอสมุดแห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ศูนย์ลำปาง

ตรวจประเมินปี 2562

1. สำนักวิทยบริการ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
2. สำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี (ตรวจประเมินต่ออายุปี 2565)
3. สำนักหอสมุดกลาง มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ (ตรวจประเมินต่ออายุปี 2565)

ตรวจประเมินปี 2563

1. สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
2. สำนักวิทยบริการและเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร
3. สำนักวิทยบริการและเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา
4. ศูนย์บรรณสารและสื่อการศึกษา มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี
5. ศูนย์วิจัยและฝึกอบรมด้านสิ่งแวดล้อม กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

6. ห้องสมุดประชาชนเทศบาลนครระยอง จังหวัดระยอง

ตรวจประเมินปี 2564

1. สำนักงานวิทยทรัพยากร จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตรวจประเมินปี 2565

1. ศูนย์บรรณสารสนเทศ สำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา
2. สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่
3. สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยบูรพา
4. ศูนย์วิทยบริการ สำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์

รู้จักชมรมห้องสมุดสีเขียว

ชมรมห้องสมุดสีเขียว ได้รับการจัดตั้งเป็นชมรมที่ 9 ของสมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทยฯ ตามมติที่ประชุมใหญ่สามัญประจำปี 2562 เมื่อวันที่ 11 กันยายน 2563

ชมรมห้องสมุดสีเขียว เกิดขึ้นจากเครือข่ายห้องสมุดสีเขียว โดยในการประชุมผู้บริหารเครือข่ายห้องสมุดสีเขียว ครั้งที่ 6 (ประจำปี 2562) วันจันทร์ที่ 22 กรกฎาคม 2562 ณ ห้องประชุม ดร.ไสว สุทธิพิทักษ์ ชั้น 7 ศูนย์เรียนรู้และหอสมุด มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์ ที่ประชุมเครือข่ายห้องสมุดสีเขียว ได้มีมติเห็นชอบให้เสนอเรื่องขอจัดตั้งชมรมห้องสมุดสีเขียว ภายใต้สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทยฯ โดยประธานเครือข่ายห้องสมุดสีเขียว (ดร.อารีย์ รัชกิจจานุกิจ) ได้รวบรวมรายชื่อสมาชิกสมาคมห้องสมุดฯ ได้จำนวนรวม 50 คน เสนอเรื่องถึงสมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทยฯ เมื่อวันที่ 9 ตุลาคม 2562 ขอจัดตั้งชมรมห้องสมุดสีเขียว เพื่อทำหน้าที่เป็นหน่วยงานกลางในการขับเคลื่อนงานห้องสมุดที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ทำการตรวจประเมินห้องสมุดสีเขียวตามมาตรฐานที่กำหนด ดำเนินงานร่วมกับเครือข่ายห้องสมุดสีเขียวและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยมีคณะกรรมการบริหารชมรมห้องสมุดสีเขียว ทำหน้าที่บริหารจัดการชมรมฯ ภายใต้ข้อบังคับชมรมห้องสมุดสีเขียว พ.ศ.2563 (คำสั่งสมาคมฯ ที่ 8/2564 ลงวันที่ 8 กุมภาพันธ์ 2564 เรื่องแต่งตั้งคณะกรรมการบริหารชมรมห้องสมุดสีเขียว)

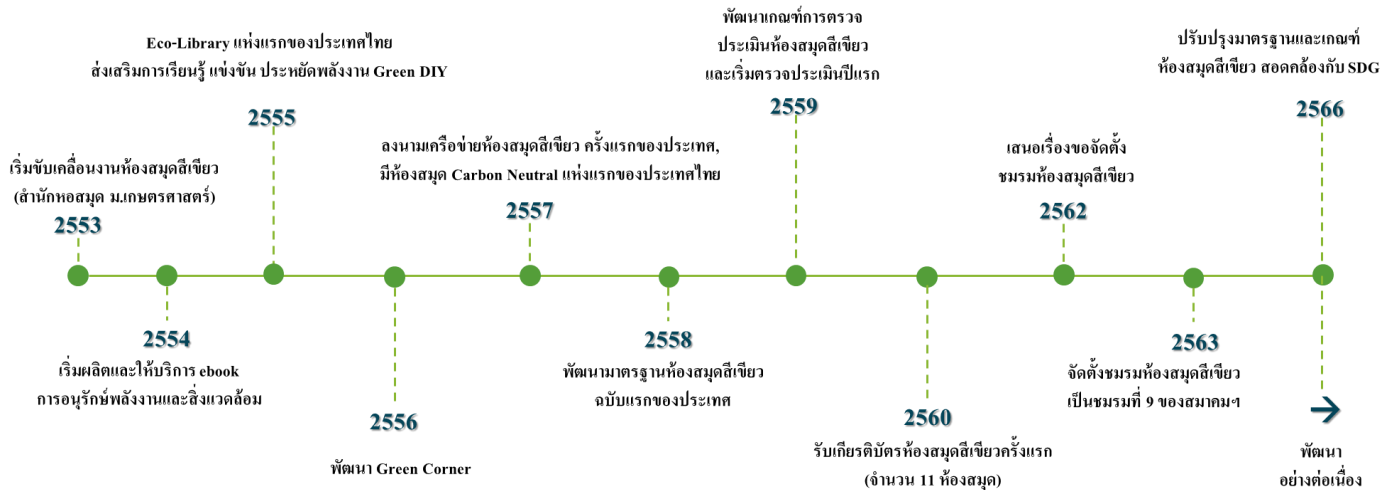
“เครือข่ายห้องสมุดสีเขียว” หรือ หน่วยงานความร่วมมือทางวิชาการด้านการพัฒนาเครือข่ายห้องสมุดสีเขียว เป็นเครือข่ายความร่วมมือของห้องสมุดที่ให้ความสนใจด้านการอนุรักษ์พลังงานและสิ่งแวดล้อม ได้มีการ

ลงนามความร่วมมือเพื่อพัฒนาสารสนเทศและให้บริการความรู้ด้านการอนุรักษ์พลังงานและสิ่งแวดล้อม ตลอดจนจัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ และร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้การบริหารจัดการพลังงานและสิ่งแวดล้อม ระหว่างหน่วยงานความร่วมมือ โดย สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ได้เป็นเจ้าภาพจัดให้มีการลงนามความร่วมมือเครือข่ายห้องสมุดสีเขียว ขึ้นเป็นครั้งแรกของประเทศ เมื่อวันที่ 25 มิถุนายน 2557 การดำเนินงานของเครือข่ายห้องสมุดสีเขียวประสบผลสำเร็จเป็นอย่างดี ด้วยความร่วมมือของสมาชิกเครือข่าย ผู้บริหาร และ ความสนับสนุนของที่ปรึกษา เพื่อพัฒนาห้องสมุดบนเส้นทางสีเขียวอย่างยั่งยืน

ในปี พ.ศ. 2557 สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ในฐานะหน่วยประสานงานกลางของเครือข่ายห้องสมุดสีเขียว ได้ประสานงานกับสมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทยฯ ในการแต่งตั้งคณะทำงานพัฒนามาตรฐานห้องสมุดสีเขียว ดำเนินการยกร่างมาตรฐานห้องสมุดสีเขียว และสมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทยฯ ได้ประกาศมาตรฐานห้องสมุดสีเขียว เมื่อวันที่ 30 เมษายน 2558 เพื่อเป็นกิจกรรมเฉลิมพระเกียรติ สมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เนื่องในโอกาสมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา 5 รอบ วันที่ 2 เมษายน 2558

เครือข่ายห้องสมุดสีเขียว ได้ขยายผลการใช้ประโยชน์จากมาตรฐานห้องสมุดสีเขียวที่ประกาศโดยสมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทยฯ โดยการจัดทำเกณฑ์การพัฒนาห้องสมุดสีเขียว ข้อกำหนด แนวทางเชิงปฏิบัติ และวิธีการตรวจประเมิน (พ.ศ. 2559) เพื่อใช้เป็นข้อกำหนดและเกณฑ์การตรวจประเมินห้องสมุดสีเขียวในระดับประเทศ โดยสมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทยฯ ได้ร่วมกับเครือข่ายห้องสมุดสีเขียว ประกาศใช้เกณฑ์การพัฒนาห้องสมุดสีเขียว เป็นครั้งแรกของประเทศ ในการประชุมหน่วยงานความร่วมมือทางวิชาการด้านการพัฒนาเครือข่ายห้องสมุดสีเขียว ครั้งที่ 3 ประจำปี 2559 เมื่อวันที่ 2 พฤศจิกายน 2559

สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทยฯ ได้แต่งตั้งคณะกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิด้านห้องสมุด ด้านพลังงานและสิ่งแวดล้อม เป็นคณะกรรมการผู้ตรวจประเมินห้องสมุดสีเขียว เพื่อให้การตรวจประเมินมีความน่าเชื่อถือ ถูกต้องตามหลักวิชา เป็นไปตามมาตรฐานและเกณฑ์การตรวจประเมินห้องสมุดสีเขียวที่มีการประกาศไว้แล้ว โดยมีห้องสมุดจำนวน 11 แห่งผ่านการตรวจประเมินตามมาตรฐานห้องสมุดสีเขียว เป็นครั้งแรกของประเทศในปี 2559 และเข้ารับประทานเกียรติบัตรจาก พระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าโสมสวลี กรมหมื่นสุทธนารีนาถ ในการประชุมใหญ่สามัญประจำปี 2559 ของสมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทยฯ เมื่อวันที่ 23 มีนาคม 2560

ภาพพัฒนาการและการดำเนินงานของห้องสมุดสีเขียว

เครือข่ายห้องสมุดสีเขียว และชมรมห้องสมุดสีเขียว โดยสมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทยฯ ได้ร่วมกันขับเคลื่อนการพัฒนางานห้องสมุดสีเขียว และดำเนินการตรวจประเมินห้องสมุดสีเขียวอย่างต่อเนื่อง ตลอดจนทำการพัฒนาปรับปรุงมาตรฐานและเกณฑ์การตรวจประเมินห้องสมุดสีเขียวให้ทันสมัย สอดคล้องกับสภาวการณ์ที่เปลี่ยนแปลง เพื่อสนับสนุนการบรรลุเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน

ติดตามรายละเอียดเพิ่มเติมได้ที่ ชมรมห้องสมุดสีเขียว (<https://www.greenlibnet.in.th>)

เอกสารอ้างอิง

The International Federation of Library Associations and Institutions (IFLA). 2022. What is a Green Library

(ฉบับแปลภาษาไทย). <https://www.ifla.org/ifla-green-library-definition/>

เครือข่ายห้องสมุดสีเขียว. 2565. ตารางข้อมูลตามตัวชี้วัดการพัฒนาห้องสมุดสีเขียว ของเครือข่ายห้องสมุดสีเขียว.

ชมรมห้องสมุดสีเขียว. 2564. ประวัตินชมรมห้องสมุดสีเขียว. <https://www.greenlibnet.in.th/ประวัติ>

มลิวัดย์ ประดิษฐ์ธีระ. 2563. การพัฒนาสำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยรังสิต ผู้การเป็นองค์กรสีเขียวที่ยั่งยืน.

<https://library.parliament.go.th/sites/default/files/assets/images/activity-images/2563/2020-08-24/NALT-activities-20200824-03.pdf>

ศูนย์วิจัยและสนับสนุนเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDG MOVE). 2566. เกี่ยวกับ SDGs ชื่อเป้าหมายย่อยและตัวชี้วัด. <https://www.sdgmove.com/sdg-101/>

สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทยฯ. 2559. เกณฑ์การพัฒนาห้องสมุดสีเขียว ข้อกำหนด แนวทางเชิงปฏิบัติ และวิธีการตรวจประเมิน. <https://www.greenlibnet.in.th/wp-content/uploads/2022/05/green.pdf>

อารีย์ รัชฎกิจจานุกิจ. 2561. สรุปผลการดำเนินงาน โครงการเครือข่ายห้องสมุดสีเขียว (ปี พ.ศ. 2557 - 2561) ภายใต้เครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการด้านการพัฒนาเครือข่ายห้องสมุดสีเขียว. สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.